

RECENZJA

osiągnięć naukowych dr inż. arch. Macieja Lasockiego, ubiegającego się o stopień doktora habilitowanego w dziedzinie Nauk Technicznych, w dyscyplinie architektura i urbanistyka

1. Podstawa formalna recenzji

1. Pismo Dziekana Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej, Pana prof. zw. dr hab. inż. arch. Stefana Wrony z dnia 08.01.2016 r. wystosowane na podstawie decyzji Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów nr BCK-VI-L-7119/15 z dnia 04.12.2015.
2. Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, Poz. 595 z późniejszymi zmianami).
3. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. 2011, nr 196, poz. 1165).
4. Wniosek Habilitanta wraz z załącznikami.

2. Ogólna charakterystyka osoby Habilitanta

Pan dr inż. arch. Maciej Lasocki studia architektoniczne ukończył na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej w roku 1993, przedstawiając pracę dyplomową nt. „Powiśle – Dzielnica Uniwersytecka”.

W latach 1994-1999 był uczestnikiem studiów doktoranckich na macierzystym wydziale, czego efektem było uzyskanie w roku 1999 stopnia doktora nauk technicznych w zakresie architektury i urbanistyki na podstawie rozprawy nt. „Organizacja stref pieszych w Warszawie”.

Habilitant, bez podania bliższych szczegółów wspomina o zatrudnieniu w charakterze specjalisty w Departamencie Ładu Przestrzennego Ministerstwa Infrastruktury przez 3 lata, w okresie uchwalenia ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a więc okres ten musiał obejmować rok 2003.

Od 1.10.2004 do chwili obecnej Habilitant zatrudniony jest na Wydziale Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego w Zakładzie Geografii Rozwoju i Planowania Przestrzennego, przy czym od 1.11.2005 na stanowisku adiunkta w wymiarze pełnego etatu, brak informacji o charakterze wcześniejszego zatrudnienia. Habilitant zaangażowany jest w prowadzenie zajęć dydaktycznych na kierunku Gospodarka Przestrzenna (Zał. 4, s. 1/7)

W latach 2006-2009 (w tym od 2007 na stanowisku adiunkta w wymiarze pełnego etatu) Habilitant był zatrudniony na Wydziale Zarządzania Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie.

Od 1.04.2008 do chwili obecnej dr Maciej Lasocki zatrudniony jest jako adiunkt (od 2012 roku na pełnym etacie) w Katedrze Projektowania Urbanistycznego i Krajobrazu Wiejskiego Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej.

W okresie studiów doktoranckich Habilitant odbył praktykę budowlaną w charakterze inżyniera budowy, a także zatrudniony był w biurze projektów DECP Polska. Umożliwiło mu to uzyskanie w roku 2001 uprawnień projektowych i podjęcie od roku 2002 samodzielnej praktyki projektowej.

Dr Lasocki jest członkiem Mazowieckiej Okręgowej Izby Architektów oraz Towarzystwa Urbanistów Polskich.

3. Ocena istotnej aktywności naukowej lub artystycznej a także dydaktycznej

Dorobek naukowy

Wykaz dorobku naukowego dr inż. arch. Macieja Lasockiego znajdujący się w Załączniku 3 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, w części dotyczącej publikacji naukowych, zawiera (nie licząc pozycji wchodzących w skład osiągnięcia stanowiącego podstawę postępowania) 9 pozycji autorskich i 2 współautorskie oraz jedną pozycję, w której Habilitant pełnił rolę redaktora naukowego, a ponadto 12 autorskich wystąpień na konferencjach ewentualnie seminariach naukowych. Wszystkie pozycje powstały w okresie po uzyskaniu stopnia doktora. Wśród nich w szczególności znajdujemy:

- 5 autorskich rozdziałów w krajowych monografiach wieloautorskich;
- 1 współautorski rozdział w zagranicznej monografii wieloautorskiej;
- 4 artykuły w krajowych czasopismach naukowych, w tym jeden współautorski;
- 1 autorski artykuł w zagranicznym czasopiśmie naukowym;
- redakcja jednej krajowej monografii wieloautorskiej;
- 4 autorskie referaty na zagranicznych konferencjach naukowych;
- 7 autorskich referatów na konferencjach (w tym 1 seminarium) naukowych w kraju;
- 1 poster na konferencji w kraju.

Jeden z artykułów krajowych został opublikowany nie w ściśle naukowym czasopiśmie, a raczej w środowiskowym miesięczniku zawodowym, choć niewątpliwie renomowanym („Urbanista”).

Swój dorobek sam dr Lasocki sytuuje w trzech nurtach dociekań naukowych:

- związki kultury i polityki, w którym mieszczą się ponadto publikacje wchodzące w skład osiągnięcia zadeklarowanego jako osiągnięcie habilitacyjne i, który Habilitant deklaruje jako główny nurt swoich zainteresowań naukowych. Ta część dorobku obejmuje 5 publikacji autorskich z lat 2003-2014 oraz 8 autorskich wystąpień na konferencjach naukowych. Według deklaracji Habilitanta bezpośrednią inspiracją do

podjęcia tego nurtu badań była praca w Ministerstwie Infrastruktury. Z tego okresu pochodzą dwie pierwsze publikacje, które w istocie swej dotyczą objaśnienia pewnych aspektów obowiązujących przepisów ustawowych. Również tematykę kolejnej publikacji (zagranicznej z roku 2005) można określić jako ogólną, bo dotyczyła ona omówienia systemu planowania przestrzennego w Polsce. Dopiero publikacje z lat 2011 oraz 2014 poruszają wątki uwarunkowań kulturowych i politycznych planowania przestrzennego. Wśród wystąpień na konferencjach zaliczonych do tego nurtu takich pozycji jest już więcej, bo co najmniej 5 z ośmiu. Problematyka ta z pogranicza planowania przestrzennego systemu prawnego i antropologii kultury jest istotna i nieczęsto poruszana, a więc jej podjęcie można poczytać za zasługę Habilitanta i swoiste osiągnięcie. W szczególności porusza on problemy uwarunkowań i barier kulturowo-politycznych w planowaniu przestrzennym, bardzo istotny obecnie w Polsce problem dylematu rozstrzygnięć w planowaniu przestrzennym oraz procesie inwestycyjnym w warunkach częstego rozdźwięku stanu prawnego oraz stanu faktycznego, wreszcie konfliktu przesłanek kulturowych oraz wynikających z reguł polityki;

- teoria urbanistyki, to drugi nurt poszukiwań badawczych Habilitanta. W jego obrębie mieszczą się 4 publikacje, w tym 2 współautorskie oraz jedna pozycja redagowana, a także dwa wystąpienia podczas konferencji naukowych. W ramach tego nurtu badań Dr Lasocki podejmuje problematykę ładu przestrzennego i metod służących jego kreowaniu oraz kształtowania krajobrazu miejskiego, w tym zwłaszcza w kontekście przestrzeni publicznych;

- problematyka przygotowania i wykonywania zawodu urbanisty to trzeci nurt działalności naukowej, wiążący się, jak deklaruje Zainteresowany, przede wszystkim z wyzwaniami podjętymi w związku udziałem w rozwijaniu kierunku Gospodarka Przestrzenna. Efektami publikacyjnymi w ramach tego nurtu są dwie autorskie publikacje, a także referat oraz poster na konferencjach naukowych.

Internetowa baza Harzing's Publish or Perish wykazuje cytowania dwóch pozycji habilitanta: jednego rozdziału w krajowej monografii wieloautorskiej oraz wystąpienia na konferencji zagranicznej.

Podsumowując osiągnięcia naukowe Habilitanta, dorobek publikacyjny poza pozycjami wskazanymi jako osiągnięcie habilitacyjne nie jest szczególnie obszerny, ale w opinii recenzenta wystarczający, zwłaszcza w świetle niezbyt długiego do momentu złożenia wniosku, okresu pełnowymiarowego zatrudnienia na uczelniach (mniej niż 10 lat). Warto podkreślić, że zauważalna część z publikacji (2 publikacje i blisko połowa wystąpień na konferencjach) stanowią pozycje zagraniczne. Tematyka podejmowana w publikacjach oraz analiza ich rangi wykazują na świadomą ewolucję podejmowanej tematyki i konsekwentną konkretyzację zainteresowań badawczych.

Uwagi natury formalnej:

Wśród wystąpień konferencyjnych Habilitant wymienił dokonanie organizacyjne: organizacja i prowadzenie konferencji (s. 17/37). W materiałach można spotkać wplatanie osiągnięć z zakresu dydaktyki do wykazu dokonań naukowych (s. 16/37).

Osiągnięcia zawodowe (w tym twórcze i wdrożeniowe)

Dr inż. arch. Maciej Lasocki jest czynnym, uprawnionym architektem. Co prawda zakres realizowanych tematów sytuuje się w zakresie architektury, w tym obiektów drobniejszej skali, a nie planowania przestrzennego czy urbanistyki, ale również taka praktyka projektowa stanowi dla naukowca i dydaktyka bezcenny poligon doświadczalny i sposobność do kontaktu z realiami wykonywania zawodu. W dokumentacji wniosku Habilitant wykazuje jedynie ważniejsze dokonania, wśród których znajdujemy zrealizowane projekty autorskie: ambasadę w Warszawie, obiekt biurowy, obiekt przemysłowy oraz 14 domów jednorodzinnych. Ponadto Habilitant wykazał udział projektowy i koordynacyjny w wybranych poważniejszych realizacjach: biurowca i sklepu wielkopowierzchniowego w Warszawie, fabryki samochodów w Lublinie oraz centrum handlowego w Warszawie. Szkoda, że dane są tylko wybiórcze i lakoniczne. Brak też informacji o ewentualnych konkursach. Niemniej należy uznać, że wykazane dokonania czynią z Habilitanta projektanta już doświadczonego i obeznanego z poważniejszymi tematami projektowymi.

Aktywność dydaktyczna (w tym osiągnięcia organizacyjne i popularyzatorskie)

W Załączniku 4 na s. 1 Habilitant pisze o 25 latach doświadczeń dydaktycznych. W istocie brał udział w realizacji zajęć dydaktycznych w latach 1994-1999 będąc uczestnikiem studiów doktoranckich na WA PW, a następnie od roku 2004 do chwili obecnej w różnych okresach na trzech wymienionych wyżej uczelniach, co daje łącznie 16 lat (do chwili złożenia wniosku) działalności dydaktycznej, przy czym w ostatnich latach bardzo intensywnej. Są to doświadczenia w dydaktyce na kierunku Architektura i Urbanistyka oraz Gospodarka Przestrzenna. Na tym pierwszym kierunku jest to szereg przedmiotów projektowych, w tym 6 z 9 przedmiotów, to przedmioty ściśle urbanistyczne, a więc zgodne z domeną zainteresowań naukowych. Z kolei na kierunku Gospodarka Przestrzenna na Uniwersytecie Warszawskim to 7 przedmiotów projektowych ściśle związanych z urbanistyką lub planowaniem przestrzennym, 5 seminariów oraz 5 przedmiotów realizowanych w formie wykładów, również związanych z urbanistyką. Dydaktyka na Wydziale Zarządzania SWBJ, to 3 przedmioty wykładowe oraz 5 w formule ćwiczeń projektowych, wszystkie związane z zainteresowaniami naukowymi Habilitanta.

Za istotne osiągnięcie dr Lasocki poczytuje sobie udział w rozwijaniu kierunku Gospodarka Przestrzenna na Uniwersytecie Warszawskim, w tym poprzez tworzenie programów kształcenia w części dotyczącej urbanistyki i planowania przestrzennego, a także programu nowej specjalności magisterskich studiów uzupełniających pod nazwą Urbanistyka i Regionalistyka.

W roku 2013 na zlecenie Komisji ds. Programu Kształcenia WA PW Habilitant przygotował program oraz dokumentację nowego kierunku studiów dedykowanego kształceniu w zakresie planowania przestrzennego.

W latach 2007-2015 Habilitant wypromował na WGiSR UW 66 dyplomantów, w tym: 30 magistrów oraz 36 licencjatów. Prace miały charakter projektowy, a częściowo naukowo-badawczy. Dokonania dydaktyczno-organizacyjne Habilitanta zostały docenione w postaci Nagrody Dziekana WGiSR UW w 2008 roku.

W ramach działalności społecznej i popularyzatorskiej Habilitant prowadził szkolenia dla urzędników samorządowych, współpracował z SARP oraz Muzeum Warszawskiej Pragi, a także współpracuje z samorządami w ramach opieki nad Kołem Naukowym Gospodarki Przestrzennej SPATIUM UW. Współpracuje także z uczelniami zagranicznymi w ubieganiu się o granty UE, a ponadto zainicjował i patronuje organizacji dyskusyjnych Spotkań Urbanistycznych oraz studenckiemu pismu PATIO. Jest ponadto członkiem Rady Naukowej czasopisma naukowego „Urbanistyka. Międzyuczelniane Zeszyty Naukowe”.

Tak więc działalność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzatorska Habilitanta rozwinięta wraz ze stałym zatrudnieniem w uczelniach wyższych, jest wielokierunkowa, bogata i wykazuje wzrastającą intensywność, przynosząc niewątpliwe godne uznania efekty, świadcząc o bardzo dużym zaangażowaniu.

Podsumowanie

Reasumując tę część recenzji, istotna aktywność naukowa oraz praktyczna dr inż. arch. Macieja Lasockiego w zakresie wymogów (rozporządzenie MNiSW z 2011 r.) w odniesieniu do nauk technicznych sytuuje się w 1 kategorii, a w odniesieniu do wymogów dla wszystkich obszarów wiedzy sytuuje się w 2 kategoriach osiągnięć. To, jak również ocena aktywności w poszczególnych kategoriach pozwala uznać ją za wystarczającą, wykazującą w okresie od zatrudnienia w jednostkach naukowo-dydaktycznych konsekwentny rozwój w ramach podejmowanej problematyki, w tym głównego spośród opisanych wyżej nurtów. Aktywność dydaktyczna, popularyzatorska oraz organizacyjna jest bardziej intensywna i przeplata się w zakresie tematycznym z obszarami zainteresowań naukowych, świadcząc o wzajemnej komplementarności różnych sfer aktywności Habilitanta i wykazując jego duże zaangażowanie. W związku z tym oceniam, że osiągnięcia we wszystkich wyżej omawianych zakresach spełniają wymogi stawiane habilitantom.

4. Osiągnięcia habilitacyjne

Przedmiot, cel i zakres pracy

We wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego Dr inż. arch. Maciej Lasocki jako osiągnięcie wynikające z art. 16, ust. 2 ustawy wskazuje cykl pięciu autorskich publikacji naukowych, któremu nadał tytuł: *W poszukiwaniu kulturowych i politycznych uwarunkowań systemu planowania przestrzennego*. Tytuł oryginalnie

podany jest w brzmieniu anglojęzycznym, jako że językiem wszystkich publikacji również jest język angielski.

W związku z taką formułą zgłoszonego osiągnięcia, przedmiotem recenzji, oprócz oceny merytorycznej oraz znaczenia osiągnięć zwartych w zgłoszonych publikacjach, jest także ocena czy publikacje stanowią cykl jednotematyczny, a zatem merytorycznie spójny, względnie wyczerpująco omawiający podejmowaną problematykę.

Zgłoszone publikacje datowane są na lata 2009-2014 i obejmują: 3 rozdziały w anglojęzycznych monografiach wieloautorskich wydanych przez Uniwersytet Warszawski oraz 2 rozdziały w zagranicznych monografiach wieloautorskich wydanych przez Universidad Autónoma del Estado de México w Toluca w Meksyku.

W szczególności w skład cyklu wchodzi:

Lasocki M., *Spatial planning as a political instrument for local development*, [w:] Czerny M., Vallejos Romero A., Park Key J. (red.), *Territory and Development. Dilemmas of region's modernity*, Wyd. UW, Warszawa 2009, 221-230.

Lasocki M., *Interactions between the legal system of spatial planning and spatial effects of globalizations in Poland*, [w:] Wilk W. (red.) *Global changes: their regional and local aspects*, WGiSR UW, Warszawa 2009, s. 287-293.

Lasocki M., *The problem of cultural influences on spatial planning patterns*, [w:] Hoyos G., Czerny M., Cadena E. (red.), *Territorios expuestos y procesos culturales*, Universidad Autónoma del Estado de México, Toluca 2011, s. 121-132.

Lasocki M., *Polish dilemmas of democracy within the spatial planning system*, [w:] Czerny M., Tapia Quevedo J. (red.), *Metropolitan areas in transition*, Wyd. UW, Warszawa 2011, s.125-134.

Lasocki M., *Development of a contemporary city as an offspring of the political culture in spatial planning*, [w:] Hoyos G., Czerny M. (red.), *Ciudad – territorio sustentable. Procesos, actores y estructuras*, Universidad Autónoma del Estado de México, Toluca 2014, s. 169-180.

Dwie z powyższych publikacji (1 i 5) dotyczą systemu planowania przestrzennego w aspekcie polityki i kultury politycznej, jedna (3) prezentuje strategię urbanistyczną w kontekście uwarunkowań kulturowych, kolejna (4) omawia dylematy polskiego systemu planowania przestrzennego w kontekście uwarunkowań politycznych w ustroju demokratycznym oraz jedna (2) omawia relacje systemu planowania przestrzennego z przestrzennymi efektami globalizacji w Polsce. Można zatem stwierdzić, że problematyka poszczególnych publikacji mieści się w przyjętym przez Habilitanta temacie przewodnim cyklu.

Co do zasadności zaproponowanej problematyki, to nie ulega wątpliwości, że system planowania przestrzennego w warstwie strukturalno-formalnej jest elementem systemu prawnego każdego kraju, który z kolei jest uwarunkowany kulturowo, czy też jest wytworem danej kultury. Jednocześnie ten sam system jest elementem polityki, ponieważ stanowi jeden z makrosystemów służących realizacji celów danego kraju, w warstwie operacyjnej zaś także wykazuje cechy związane ze sferą polityki, ponieważ w dużej mierze polega na wyznaczaniu celów oraz dobieraniu lub tworzeniu narzędzi do ich realizacji. Ponadto podlega też oddziaływaniom bieżącej gry politycznej, jako że ingeruje często w cele i zamierzenia różnych podmiotów oraz grup interesów. Pisze o tym sam Habilitant w streszczeniu pierwszego artykułu cyklu. Wydaje się to być dość oczywiste, chociaż chyba dotąd w kraju nie podejmowane, jako wyodrębniony problem badawczy. Środowiska planistów, urbanistów, także architektów broniły się do tej pory przed przyznaniem, że domena ich działalności wiąże się ze sferą polityki, co tym bardziej uzasadnia ujęcie problemu, jakie zaprezentował Habilitant.

Habilitant nigdzie nie objaśnia stosowanych metod badawczych. Opierając się na analizie poszczególnych tekstów można je ocenić jako prace głównie literaturowe, w tym bazujące na analizie aktów prawnych oraz wykorzystaniu źródeł internetowych, z uzupełnieniem wiedzą i doświadczeniami Autora w zakresie praktyki tworzenia oraz funkcjonowania systemu planowania przestrzennego w Polsce.

Zawartość merytoryczna cyklu

W pierwszym artykule Habilitant rozważa wzajemne relacje systemów planowania przestrzennego (także planowania społeczno-gospodarczego) i polityki w odniesieniu do uwarunkowań kształtowanych przez różne systemy ustrojowe. Autor słusznie rozważa takie kwestie jak: potrzeba woli politycznej do realizacji nawet najlepszych idei przestrzennych i egzekucji rozwiązań planistycznych, wygodny dla polityków brak regulacji, czy to ze względu na swobodę w korzystaniu z zasobów przestrzeni czy też jako podstawa do formułowania obietnic wyborczych. Autor konkluduje w tej części, że „deficyt ładu przestrzennego jest często efektem polityki” i może być przywrócony wyłącznie na drodze politycznej. Porusza też polski problem braku precyzji ustawowych pojęć „ład przestrzenny” oraz „dobro publiczne”, co oczywiście umożliwia manipulację nimi (zwykle ich pomijanie), a w kontekście silnego umocowania prawa własności, powoduje bezradność planistów w sytuacji konfliktowej. Rozwiązanie tego typu dylematów Autor słusznie deleguje również do sfery polityki, choć jak dotąd, mimo wielokrotnych monitów, najwyraźniej wciąż brak po temu woli: politycznej właśnie.

Autor rozpatruje dalej rozwiązania przestrzenne jako emanację ideologii oraz narzędzie propagandy, problem budżetu i pieniędzy w kontekście wykorzystania przestrzeni, a także wrażliwość procesu planowania na brak stabilności wpisana w sferę polityki. Ostatecznym potwierdzeniem silnych wzajemnych zależności planowania przestrzennego i polityki jest stwierdzenie, że planowanie przestrzenne

angażuje bardzo wielu aktorów, uzyskanie efektów wymaga komunikowania się w celu osiągnięcia pewnego poziomu konsensusu, a to wymaga stosowania narzędzi typowych dla sfery polityki. Rozwiązania przestrzenne nie są obojętne dla budżetu i to też sytuuje je w sferze polityki. Autor konstatuje, że specyfika systemu planowania przestrzennego w każdym kraju wiąże się ze specyfiką funkcjonującego tam systemu politycznego. W związku z tym prezentuje schemat, na którym widać zależności w odniesieniu do trzech ustrojowych modeli systemów planowania przestrzennego. Schemat jest uproszczony, ale użyteczny dla podstawowej diagnozy systemu planistycznego. Odnosi też rozważania do warstwy kulturowej.

W drugiej publikacji Habilitant podejmuje problem zależności pomiędzy systemem planowania przestrzennego a przestrzennymi konsekwencjami globalizacji w Polsce. Jako najważniejsze z tych konsekwencji wskazuje urban sprawl oraz powstawanie i sposób lokalizacji centrów handlowych. Autor sytuuje te zjawiska przede wszystkim w sferze kulturowej. Proponuje rozpatrywać dwa pola interakcji: wpływ systemu planowania na skutki przestrzenne oraz przestrzennych efektów globalizacji na ewolucję systemu planowania. Słusznie wskazuje na wciąż błędnie kultywowane założenie o braku aktywnej roli systemu planowania w kształtowaniu procesów przestrzennych.

Autor następnie formułuje 6 zestawów pytań, które według niego są istotne dla rozstrzygnięcia systemowych dylematów odpowiednio w odniesieniu do: fundamentów konstrukcji systemu planowania, kluczowych kwestii, na które powinien odpowiadać sam system, formuły planów miejscowych, przyszłości decyzji o warunkach zabudowy, zasad lokalizacji zabudowy, w tym zwłaszcza definicji dobrego sąsiedztwa oraz uregulowań dotyczących zabudowy zagrodowej, wreszcie kwestii polityki w odniesieniu do centrów handlowych. Trzeba przyznać, że pytania zawierają prawidłowy zestaw kluczowych kwestii, wymagających rozstrzygnięcia przy próbach reformy systemu. Tak więc za osiągnięcie można uznać w tym przypadku sformułowanie kluczowych, systemowych problemów z uwzględnieniem zjawisk wynikających z globalizacji które, pomimo upływu szeregu lat od ukazania się publikacji nie straciły na aktualności.

Trzecia publikacja w intencji wynikającej z tytułu omawia problem wpływów kulturowych kształtujących wzorce (modele?) zagospodarowania przestrzennego i w związku z tym oczywiście mieści się w zakresie tematycznym cyklu. Jednak treść publikacji nie dotyczy uwarunkowań systemu planowania przestrzennego, czego można by oczekiwać w świetle tytułu ocenianego cyklu publikacji. Na czterech przykładach specyficznych, kierowanych głównie do zagranicznych inwestorów przedsięwzięć inwestycyjnych realizowanych w różnych częściach świata Autor omawia instrumentalne wykorzystanie wartości kulturowych w celach komercyjnych oraz, chyba tak to można określić w przypadku przykładu z Wybrzeża Kości Słoniowej: politycznych. Bardziej istotne byłoby rozważenie jak uwarunkowania kulturowe wpływają na system planowania przestrzennego i efekty jego funkcjonowania w typowych sytuacjach w danej kulturze. W związku z powyższym

publikacja ta omawia jedynie poboczny aspekt w ramach tematyki podjętej w ocenianym cyklu publikacji i tym samym jest dla niej mało istotna.

Czwarta publikacja, zgodnie z tytułem traktuje o polskich dylematach demokracji w odniesieniu do systemu planowania przestrzennego. Wśród motywów warunkujących tworzenie nowego systemu planowania przestrzennego w Polsce po 1989 roku Autor słusznie wymienia: odpowiedź na oczekiwania wolnego rynku, włączenie społeczności lokalnych i uwzględnienie praw właścicieli nieruchomości. Autor zauważa, że koncepcje na formułę systemu planowania są silnie związane z poglądami politycznymi (światopoglądowymi) stron sporu. Autor identyfikuje i omawia: decyzyjność, inkluzywność, zabezpieczenie dobra publicznego, ochronę praw jednostek, kwestię koordynacyjnej skuteczności systemu, jego wymiar lokalny, kwestię równości, a także swobody. Cenne jest stwierdzenie, które powinni wziąć pod rozwagę kolejni reformatorzy polskiego systemu: powinien on raczej rozsądnie regulować tworzenie możliwości (w przestrzeni) niż akcentować wymiar restrykcyjny.

Publikacja piąta (ostatnia) omawia zależności pomiędzy kulturą polityczną a zmaterializowanymi efektami rozwoju współczesnego miasta. W streszczeniu oraz początkowej części tekstu pojawia się także wątek zrównoważonego rozwoju, jednak gubi się i w dalszej części tekstu nie jest przywoływany. Autor słusznie sytuje źródła efektów rozwoju przestrzennego (a także całościowo: rozwoju zrównoważonego) w polityce i jej kulturowych uwarunkowaniach. Autor rozpatruje wyzwania przed jakimi stają politycy w tym kontekście, które to wyzwania odnosi do instrumentów stosowanych w polityce. Omawiając uwarunkowania kultury politycznej Autor przywołuje przykład społeczności potomków dawnych mieszkańców pogranicza mazowiecko-pruskiego z północnego Mazowsza, odwołując się do cech, które przez wieki wykształciła w reakcji na ekstremalne warunki życia na pograniczu i wskazując jaki w sferze mentalno-kulturowej ma to wpływ na sposób podejścia do dobra publicznego czy form budowania relacji społecznych. Szkoda, że Autor nie rozwija szerzej tego wątku i nie dokonuje konfrontacji różnych tego typu przykładów w kontekście podejścia do gospodarowania przestrzenią. W zakończeniu tekstu Autor podkreśla pojęcie „politics of urbanism”, która ma być spójnym i skutecznym kształtowaniem oraz egzekwowaniem polityki przestrzennej z istotnym zaangażowaniem wspólnoty. Habilitant proponuje konstrukt „Political City”. Miałby to być model odejścia od tradycyjnego, biurokratycznego planowania przestrzennego zapewne w kierunku pewnego pożądanego poziomu kultury politycznej w odniesieniu do przestrzeni. Nie jest to do końca sprecyzowane (pojawiają się określenia: „droga konsensusu” czy „pole dyskusji”). Jednak z pewnością coś w tym jest, bo w obecnym, ułomnym systemie planowania przestrzennego wyraźnie brakuje określenia do jakich efektów przestrzennych (ale i społecznych, środowiskowych) ma on prowadzić. Być może propozycja ta miałaby oznaczać powrót do tradycyjnych, silniej zintegrowanych społeczności lokalnych, które po względnym zaspokojeniu odkładanych przez dziesięciolecia aspiracji materialnych byłyby zdolne do wspólnej

refleksji nad wartościami, które powinny dominować w kształtowaniu przestrzeni, w których żyją? Z pewnością wątek ten powinien być rozwijany.

Uwagi ogólne

Wywód we wszystkich tekstach (z wyjątkiem 2, gdzie Autor formułuje też sześć zestawów pytań badawczych) skonstruowany jest jako ciąg stwierdzeń. Poza wyjątkami trudno zarzucić im brak słuszności, nierzadkie są stwierdzenia bardzo celne i merytorycznie ważne, w tym w kontekście dat powstania zwłaszcza wcześniejszych tekstów (np.: „Urbaniści i politycy nie rozumieją się nawzajem, co prowadzi do niepotrzebnej wzajemnej nieufności”). Jednak stwierdzenia te formułowane są na dużym poziomie ogólności, brakuje pogłębionej argumentacji z wykorzystaniem przykładów, porównań, cytatów czy przynajmniej w niektórych tekstach ilustracji (zwłaszcza w tekście 3), które powinny wspierać formułowane tezy (np. „Wydaje się im [politykom], że urbaniści nie są wystarczająco dobrze wykształceni aby wykonywać swoje zadania” – być może tak, ale co o tym świadczy, skąd taka opinia?). Brak istotnego w wywodach naukowych poddawania weryfikacji formułowanych stwierdzeń, np. poprzez konfrontowanie z odmiennymi stanowiskami, konkluzjami innych badaczy, zestawianie danych itp. Autor zupełnie nie stosuje przypisów, co może wynikać z formuły przyjętej przez wydawców. Jednak jedynie w niektórych publikacjach (1,2 oraz 4), i to z rzadka, w tekstach znajdują się w nawiasach przywołania pozycji literatury lub aktów prawnych, lecz bez szczegółowej informacji bibliograficznej. Brak ten jest szczególnie odczuwalny w ostatnim tekście.

Co istotne w kontekście tematu cyklu, rozważania oraz oceny dotyczące polskiego systemu planowania przestrzennego nie są w żaden sposób konfrontowane z systemowymi rozwiązaniami z innych krajów. Jest to poważnym mankamentem.

Baza literaturowa prezentowanego cyklu publikacji jest skromna – obejmuje (nie licząc powtórzeń) 36 publikacji naukowych oraz 11 aktów prawnych i źródeł internetowych. Co dziwniejsze, w Autoreferacie Habilitant jako fundamentalną dla podjętej problematyki wymienia pozycję pod redakcją J. Knielinga i F. Othengrafena, jednak próżno szukać jej w wykazach literatury przedstawionych publikacji.

Uwagi szczegółowe

Publikacja 1:

W relacji na temat ewolucji systemu planowania przestrzennego po 1989 roku (s. 225) pojawia się pewna nieścisłość: po 2003 roku ważności nie straciły plany realizowane w okresie PRL, ale wszystkie plany uchwalone przed wejściem w życie ustawy z 1994 roku.

Publikacja 2:

Brak przykładów systemowych rozwiązań z innych krajów. Brak konkluzji, ponadto ograniczona jest baza literaturowa (nie licząc aktów i projektów aktów prawnych obejmuje 3 pozycje). Wydaje się, że w rozważaniach nad taką problematyką nie można pominąć publikacji A. Jędraszki. Habilitant, w opinii recenzenta, słusznie

odmawia zjawisku urban sprawl miejsca wśród naturalnych etapów rozwoju miasta, ale nie konfrontuje tego z często występującym w literaturze schematem ilustrującym przeciwną tezę.

Publikacja 3:

Razi kilka publicystycznych zabiegów na początku tekstu, w tym np. zawierający się w stwierdzeniu: „W ZEA wszystko jest możliwe”, zupełnie niepotrzebnych w publikacji naukowej.

Autor niekiedy przytacza konkretne dane lub parametry, ale nigdy nie podaje źródeł. Są to zwykle co prawda dane dość podstawowe, w dobie Internetu zapewne łatwe do sprawdzenia, ale rzetelność naukowa wymaga korzystania ze zweryfikowanych źródeł oraz ich ujawniania. W całym tekście Autor nie stosuje żadnych przypisów, przywołań pozycji literatury. Ponadto w tej publikacji szczególnie odczuwalny jest brak ilustracji.

Publikacja 4:

Trudno określać Polskę krajem zdecentralizowanym (s. 130). Jest wiele krajów o strukturze federacyjnej, z pewnością bardziej zdecentralizowanej. Dotyczy to też systemu planowania: w roku 2003 w pewnym stopniu przywrócono zależność (hierarchiczność) dokumentów różnych szczebli, zgoda, że być może w stopniu jeszcze niewystarczającym, czego przykładem jest potrzeba tworzenia specustaw w celu usprawniania inwestycji liniowych. Na tym tle niejasny jest stosunek Autora do centralizacji: na s. 130 narzeka na brak koordynacji i sobiepaństwo samorządów, a na s. 131 piętnuje zwolenników centralizacji.

Nieco zaskakująca jest opinia, że Izba Urbanistów (gdy istniała) niechętnie widziała nowych członków. Trudno zgodzić się z tym stwierdzeniem, zwłaszcza że Autor odnosi je przede wszystkim do tradycyjnych kierunków studiów, wskazując absolwentów architektury.

W tekście dość często pojawiają się sformułowania mocno relatywizujące formułowane stwierdzenia (np. czasami), co ogranicza jednoznaczność formułowanych treści.

Podsumowanie

Podsumowując ocenę przedstawionego osiągnięcia naukowego należy stwierdzić, że biorąc pod uwagę problematykę poruszaną w poszczególnych publikacjach, a ponadto fakt przywoływania w wykazach literatury publikacji późniejszych tych wcześniejszych, mimo zastrzeżeń do publikacji 3, zgłoszony zestaw publikacji spełnia wymóg jednotematyczności cyklu publikacji. Mimo ograniczenia objętościowego oraz szczupłości wykorzystywanych źródeł, cykl wydaje się omawiać wszystkie istotne wątki tytułowych uwarunkowań systemu planowania przestrzennego: od kwestii ideologicznych i ustrojowych, sfery wartości, przez zawłości relacji społecznych i historyczno-kulturowych uwarunkowań społeczności w podejściu do gospodarowania przestrzenią, po wątek globalnych wpływów kulturowych, instrumentalny wymiar polityki czy wymiar proceduralno-administracyjny.

Ocena merytoryczna nie jest całkowicie jednoznaczna. Niewątpliwej znajomości problematyki, logice rozważań oraz orientacji w zawiłościach systemu prawnego planowania przestrzennego i realiach jego funkcjonowania, a także doniosłości wielu sformułowanych stwierdzeń, towarzyszą wątpliwości recenzenta co do warsztatu naukowego, zgodnie z uwagami zamieszczonymi wcześniej, w szczególności w zakresie merytorycznego wspierania formułowanych stwierdzeń, ich weryfikacji, a także ilustrowania..

Rozpatrując kwestię osiągnięć mogących znacząco wpłynąć na rozwój dyscypliny naukowej wydaje się nie ulegać wątpliwości, że mimo wszystkich zastrzeżeń, do takich osiągnięć można zaliczyć model przypisujący rozstrzygnięcia kluczowe dla różnych systemów planowania przestrzennego do głównych europejskich modeli kulturowo-cywilizacyjnych, a także autorską propozycję idei Miasta Politycznego.

Uwzględniając poważne mankamenty przedstawionego materiału, głównie w sferze metodycznej, ale biorąc jednak także pod uwagę stopień znajomości podejmowanej, ważkiej problematyki, który w świetle treści publikacji należy ocenić bardzo wysoko, trafność oraz pogłębiony wymiar stwierdzeń i wniosków jakie prezentuje Habilitant w toku rozważań, znamiona uwzględnienia, choć na poziomie uogólnionym, wszystkich istotnych wątków rozważanej problematyki, a także wartość wyżej wymienionych osiągnięć, dochodzę do przekonania, że przedstawiony cykl publikacji spełnia wymagania stawiane pracom kwalifikacyjnym do stopnia doktora habilitowanego.

5. Wniosek końcowy

Biorąc pod uwagę ocenę aktywności naukowej, dydaktyczno-organizacyjnej i działalności praktycznej dr inż. arch. Macieja Lasockiego oraz ocenę przedstawionego cyklu jednotematycznych publikacji naukowych pod tytułem: „In quest of cultural and political determinants of the spatial planning system” wszystkie te elementy oceniam jako wystarczające do spełnienia warunków określonych w art. 16 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, Poz. 595 z późniejszymi zmianami) i tym samym jako mogące stanowić podstawę do wnioskowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Białystok, 25 lutego 2016 r.

